

Gümnaasiumi eesti keele V kursus „Praktiline eesti keel II“

Õppeprotsessi kirjeldus

Sissejuhatus

Kursuse „Praktiline eesti keel II“ eesmärgiks on kujundada teadlikku meediatarbijat, kes orienteerub erinevates allikates ja oskab suhelda ajakirjandusega. Kursuse kaudu taotletakse, et õpilane oskab argumenteeritult kaitsta oma seisukohti, jälgida aktiivselt suulist mõtterearendust, kirjutada arvamyslugu, järgides õigekirjareegleid.

Õppeprotsessi kirjeldus koosneb järgmistest osadest: õpitulemused, õppesisu, põhimõisted, meetodika, soovituselised õppetegevused, lõiming ja üldpädevuste kujundamine, lisamaterjalid.

Kursus hõlmab 35 õppetundi. Selle jooksul arendatakse kõnelemisoskust (ratsionaalsed, emotsionaalsed, eetilised argumendid), kirjutamisoskust (tarbe-, ajakirjandus- ja veebitekstdid), lugemisoskust (kirjalik, audiovisuaalne, hüpertext, sõnavaraarendus) ja kuulamisoskust (manipuleerimine, kallutus). Tundide läbiviimiseks lähtub õpetaja aktiivõppemeetoditest, aktuaalsetest ajakirjandusteemadest, kasutab lisaks töövihikutele erinevaid meediaallikaid, digivahendeid, veebipõhiseid materjale, suunab õpilasi otsima materjale erinevatest meediakanalitest.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sättest ja kooli õppekavast.

Õpioskusi hinnatakse suuliste vastuste, kirjalike tööde ning praktiliste tegevuste alusel nii sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Tähtsal kohal on kujundav hindamine, mis keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega.

Kursuse raames hinnatakse eri liiki tekstide koostamist, meediaallikate kasutamise oskust, korrektset suulist ja kirjalikku keelekasutust, õigekirja.

Õpitulemused:

- 1) argumenteerib veenvalt ja selgelt ning kaitseb oma seisukohti;
- 2) suudab jälgida suulist mõtterearendust ning esitada ettekandjale küsimusi;
- 3) oskab analüüsida meediatekste ning teha eri allikaist pärineva info ja arutluskäikude põhjal kokkuvõtet;
- 4) oskab kirjutada arvamyslugu ja retsensiooni, vältides plagiaati;
- 5) järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.

Õppesisu

Kõnelemine. Suuline suhtlus lähtuvalt olukorrast ja vestluspartnerist. Sama sõnumi edastamine erinevate keelevahenditega, keelelise väljenduse paindlikkus, otsesem ja kaudsem väljendamine. Ratsionaalsete, emotsionaalsete ja eetiliste argumentide kasutamine ning veenmine ja mõjutamine.

Kirjutamine. Tarbekirjade koostamine: juhend, koosoleku memo, tegevuskava. Mitme allika põhjal kokkuvõtte ja referaadi kirjutamine. Ajakirjandustekstide koostamine: arvamyslugu, retsensioon, pressiteade. Veebitekstide koostamine. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine.

Lugemine. Eri modaalsusega tekstide (kirjaliku, audiovisuaalse, hüpertextilise) tähenduse mõistmine. Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine, meediatekstide kriitiline analüüsimine. Teksti sisuliste ja keeleliste tunnuste põhjal elektrooniliste otsingustrateegiatega kasutamine. Süstemaatiline sõnavaraarendus (üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine).

Kuulamine. Ratsionaalsete, eetiliste ja emotsionaalsete argumentide eristamine suulises tekstis, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine.

Põhimõisted: ratsionaalne, emotsionaalne, eetiline, argument, veenmine, memo, pressiteade, tegevuskava, blogi, audiovisuaalne, hüpertext, manipulatsioon, väitlus, konverents, retsensioon, plagiaat, püsivormel, rahvalik ütlus

Metoodika

Õpetaja

- on kursis aktuaalsete meediateemadega;
- kasutab erinevaid tööviise, digivahendeid ja veebipõhiseid materjale;
- valib välja ja suunab õpilasi valima analüüsitavaid tekste jm;
- rakendab erinevaid aktiivõppe meetodeid (paaris- ja rühmatööd, rollimängud jm);
- suunab õpilasi otsima infot erinevatest meediaallikatest;
- koostab tööjuhendid.

Soovitused võimalikeks õppetegevusteks

1. Kõnelemine

Õpilane

- osaleb erinevates rühmatöödes (ajurünnak, arutelu, rollimäng, konverents, väitlemine, projekt jm);
- sõnastab rühmatöö kokkuvõtte, teeb ettekande, juhiv rühmatööd jm;
- leiab meediast aktuaalse teemaga teksti/saate vm;
- viib läbi väitluse;
- koostab ja esitab poliitilise kõne erinevate kuulajate ja suhtlusolukordade jaoks;
- mängib läbi suhtlusolukordi pressiga (juhuslik tänavaintervjuu, tahtmatult meedia huviorbiiti sattunud isikuna, põhjalikum intervjuu, ümarlauaarutelu telesaates vm);
- mängib läbi suhtlusolukordi ametiisikute ja teenindajatega (autokool, viisa taotlus, info hankimine vm).

2. Kirjutamine

Õpilane

- koostab erinevaid tarbetekste (juhend, koosoleku memo, tegevuskava vm);
- kirjutab mitme allika (meediakanali tekstide) põhjal kokkuvõtte/referaadi;
- kirjutab erinevaid ajakirjandustekste (pressiteade, reportaaž, uudis, intervjuu, teadaanne, arvamyslugu, artikkel, retsensioon vm);

- teeb sissekandeid rühmatöö teemablogisse, kirjutab kommentaare jm;
- kirjutab kirja/kaardi (veenmiskiri, armastuskiri, kiri iseendale, sponsorlustaotlus, sõbrapäevakaart, kaastundekaart vm), aadressi;
- kordab õigekirjareegleid (tsitaatsõnad ja võörnimed, kirjavahemärgistus, kokku- ja lahkukirjutamine jne);
- pöörab tähelepanu sünonüümsetele ja kujundlikele väljenditele, võõrsõnadele, tehnilisele, akadeemilisele sõnavarale jm;
- teeb kaasõpilaste töödele korrektuuri;
- kasutab sõnaraamatuid ja teisi kirjakeele veebiallikaid.

3. Lugemine

Õpilane

- leiab eri modaalsusega teksti (kirjaliku, audiovisuaalse, hüpertekstilise);
- analüüsib teksti eesmärgi, vaatenurka, sõnum, veenmise keelelisi vahendeid, keelekasutust jm;
- võrdleb sama sündmuse kajastamist erinevates meediaväljaannetes või uudistesaadetes;
- õpib infootsingus kasutama võtmesõna, fraasi, teemaga seotud isikute ja institutsioonide nimesid;
- pöörab tähelepanu üldkasutatavatele võõrsõnadele, ilukirjanduskeele sõnavarale, käsitletavate teemadega seotud terminoloogiale;
- õpib uusi sõnu (võõrsõnad, rahvalikud ütlused, väljendid, püsivormelid, sünonüümid).

4. Kuulamine

Õpilane

- kuulab ümarlaua vormis tele- ja raadiosaadet;
- analüüsib selle eesmärgi, sisu, keelt;
- eristab ratsionaalseid, eetilisi ja emotsionaalseid argumente;
- tunneb ära manipulatsiooni;
- oskab rühmatöös kaaslasid kuulata ja kuuldust kokkuvõtet esitada.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming: kirjandus, võõrkeeled, sotsiaalsed, loodusained, kunstiained, arvutiõpetus

Kõnelemise, kirjutamise, lugemise, kuulamise ülesannete kaudu arendatakse arutlus-, koostöö-, esinemis- ja oskust. Paaris- ja rühmatöös kujunevad ja kinnistuvad erinevad sotsiaalsed oskused. Erinevate tekstidega töötades paraneb info hankimise, tõlgendamise ja analüüsimise oskus. Mitmete rollide kaudu aktiveeritakse õpilase oskust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Laiendatakse sõnavara. Kinnistatakse grammatikat (tsitaatsõnad, võörnimed, kokku- ja lahkukirjutamine, kirjavahemärgistus, algustäht). Digivahendite abil luuakse audiovisuaalseid tekste.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Ajakirjanduse abil kujundatakse kõlbelisi väärtusi, sotsiaalseid hoiakuid ning tõekspidamisi, suhtumist kultuuripärandisse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Paaris- ja rühmatöös kujundatakse koostööoskust, avaldatakse oma arvamust, tutvustatakse seda teistele, luuakse uusi audiovisuaalseid tekste. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust eetilist ja olusid arvestades suhelda nii suuliselt kui ka kirjalikult.

Enesemääratluspädevus. Meediatekstide üle arutledes kujundatakse õpilase minapilti, õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate aktuaalsete teemadega.

Õpipädevus. Arendatakse kuulamis-, kirjutamis-, kõnelemis- ja lugemisoskust, meediatekstide mõistmist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, suuliste ja kirjalike tekstide koostamist.

Suhtluspädevus. Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Meediatekstide kaudu kujundatakse arutlemise, väitlemise ning nüüdisaegse kirjaliku suhtlemise aluseid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Süvendatakse oskust kasutada tehnoloogilisi abivahendeid meediatekste luues ning esitades.

Ettevõtlikkuspädevus. Toetatakse aktuaalsete probleemide arutamist, seisukohavõttu ja lahenduste otsimist. Ettevõtlikkuspädevust kujundatakse rollimängudes ja projektides, mis eeldavad omaalgatust ja aktiivsust.

Lisamaterjalid

- M. Ehala jt „Praktilise eesti keele 1., 2. ja 3. vihik“, 11. klass. Künnimees 2012.
- Õppekava kursus „Praktiline eesti keel II“ – <http://oppekava.innove.ee/kursus-praktiline-eesti-keel-ii/>
- M. Ehala videoloeng „Praktiline eesti keel“ – <https://www.youtube.com/watch?v=PGav0RDT9gI>
- K. Ugur „Meediateksti kriitiline lugemine ja analüüs“ – <http://oppekava.innove.ee/meediateksti-kriitiline-lugemine-ja-analuus/>
- Eesti Televisioon, nt saated „Plekktrumm“, „Foorum“, „Vabariigi kodanikud“, „OP“, erinevad uudistesasaated jne.
- Kanal 2, nt saated „Reporter“, „Radar“, „Krimi“ jne.
- TV 3, nt saade „Seitsmesed uudised“ jt.
- M. Kitsniku blogi <http://keeljainimesed.blogspot.com.ee/>